

POSTANOWIENIE

Dnia 6 września 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak (przewodniczący)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSN Krzysztof Staryk (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania A. N.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o ustalenie właściwego ustawodawstwa,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 6 września 2016 r.,
zażalenia organu rentowego na wyrok Sądu Apelacyjnego
z dnia 2 lutego 2016 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania zażaleniowego.**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 25 lutego 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, że A. N. od 1 sierpnia 2012 r. podlega ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej.

Wyrokiem z dnia 10 grudnia 2014 r. Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G. oddalił odwołanie A. N., domagającej się ustalenia, że od dnia 1 sierpnia 2012 r. podlegała ustawodawstwu słowackiemu.

Sąd ustalił, że ubezpieczona od 18 sierpnia 2010 r. do 8 września 2012 r. prowadziła działalność gospodarczą w Polsce w zakresie fryzjerstwa; nie zgłaszała

zawieszenia prowadzenia działalności lub jej zaprzestania. Od 1 sierpnia 2012 r. wyrejestrowała się jako płatnik składek z ubezpieczeń społecznych ZUS. W okresie od dnia 1 sierpnia 2012 r. wnioskodawczyni, zgodnie z zawartą umową o pracę z firmą A. s.r.o., miała wykonywać pracę na terenie Słowacji, początkowo w wymiarze jednej godziny; następnie aneksem zwiększono wymiar do 10 godzin miesięcznie. Ubezpieczona nie dostarczyła do ZUS żadnych dokumentów potwierdzających rzeczywiste rozpoczęcie i wykonywanie pracy na terenie Słowacji.

Organ rentowy wydał decyzję stwierdzającą, że w okresie od dnia 1 sierpnia 2012 r. ubezpieczona podlega tymczasowo ustawodawstwu polskiemu, o czym poinformował ją pismem z dnia 22 października 2013 r., wskazując, że ustalenie polskiego ustawodawstwa stanie się ostateczne w ciągu dwóch miesięcy od poinformowania o tym fakcie oddziału ZUS słowackiej instytucji właściwej, jeżeli nie zgłosi ona zastrzeżeń do tak ustalonego ustawodawstwa. Informację o ustaleniu ustawodawstwa polskiego jako tymczasowego organ rentowy przekazał słowackiej instytucji ubezpieczeniowej pismem z dnia 22 października 2013 r., która potwierdziła jego odbiór dnia 28 października 2013 r. Słowacka instytucja ubezpieczeniowa nie wniosła sprzeciwu do ustalenia polskiego ustawodawstwa tymczasowego i w związku z tym ZUS wydał zaskarżoną decyzję z dnia 25 lutego 2014 r.

Sąd Okręgowy wskazał, że z zawiadomienia właściwej instytucji ubezpieczeniowej wynika, że w firmie A. s.r.o. nie dochodzi do realnego wykonywania pracy na terenie Słowacji oraz powołał się na przepisy art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.U.E.L.2004.166.1; dalej również jako: „rozporządzenie nr 883/2004”) oraz art. 16 ust. 1-6 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.U.E.L.2009.284.1; dalej również jako: „rozporządzenie nr 987/2009”). Wskazał, że organ rentowy prawidłowo rozpoznał wnioski ubezpieczonej o ustalenie ustawodawstwa właściwego w trybie art. 16 ust. 2

powołanego rozporządzenia – ustalił wstępnie ustawodawstwo właściwe na podstawie art. 16 ust. 2 rozporządzenia w sposób pozytywny tzn. wskazał jakie ustawodawstwo w związku z transgranicznym zbiegiem tytułów ubezpieczenia jest właściwe. Organ rentowy w sposób prawidłowy wszczął procedurę wyjaśniającą, poinformował słowacką instytucję ubezpieczeniową o tymczasowym ustaleniu ustawodawstwa polskiego i w terminie dwóch miesięcy oczekiwał na informację ze strony instytucji słowackiej o niemożności zaakceptowania takiego ustalenia lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii, czego instytucja słowacka nie wniosła. W tej sytuacji ustalenie podlegania ustawodawstwu polskiemu – po upływie okresu 2 miesięcy – stało się ostateczne.

Powyższy wyrok Sądu Okręgowego apelacją zaskarżyła ubezpieczona. Wyrokiem z dnia 2 lutego 2016 r. Sąd Apelacyjny uchylił zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję organu rentowego i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania bezpośrednio Zakładowi Ubezpieczeń (pkt 1.) oraz zasądził od organu rentowego na rzecz ubezpieczonej kwotę 30 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego (pkt 2.).

Według Sądu Apelacyjnego w sytuacji, gdy odwołująca się w dniu 22 października 2012 r. złożyła wniosek o ustalenie ustawodawstwa właściwego, organ ubezpieczeń społecznych miejsca jej zamieszkania był uprawniony jedynie do wskazania ustawodawstwa właściwego stosownie do art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004. Zdaniem Sądu drugiej instancji organ rentowy nie wyczerpał procedury określonej w art. 16 rozporządzenia wykonawczego nr 987/2009. Pisma z dnia 22 października 2013 r. nie można zakwalifikować jako decyzji wydanej w trybie art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego nr 987/2009 – termin dwumiesięczny, o którym mowa w tym przepisie nie rozpoczął biegu i ustalenie ustawodawstwa właściwego przez organ rentowy nie mogło stać się ostateczne. Według Sądu drugiej instancji pierwszorzędne znaczenie ma ustalenie, czy osoba składająca wniosek o ustalenie właściwego ustawodawstwa dla zabezpieczenia społecznego jest ubezpieczona na terenie państwa świadczenia pracy. Z analizy akt organu rentowego nie wynika, aby instytucja miejsca zamieszkania wnioskodawczynie, zwracała się do słowackiej instytucji ubezpieczeniowej o podanie, czy przedmiotowa umowa o pracę stanowi tytuł

ubezpieczenia społecznego w świetle słowackiego prawa. „Brak zbadania, czy wnioskodawcy przysługuje status ubezpieczonego na gruncie przepisów Państwa Członkowskiego, na terenie którego praca najemna była wykonywana (w myśl zasady *lex loci laboris*) przemawia za uznaniem przez organ rentowy braku podstaw do zastosowania art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego”.

Według Sądu Apelacyjnego zaskarżona decyzja wskazująca na polskie ustawodawstwo została wydana przedwcześnie i bez przeprowadzenia wymaganej procedury. Organ rentowy dysponował bowiem jedynie ustaleniami dokonanymi podczas przeprowadzonego postępowania ze *Socialną Poistovňą*, że u pracodawcy skarżącej nie dochodziło do realnego wykonywania pracy na Słowacji. Podkreślenia wymaga przy tym to, że organ rentowy nie wskazuje, że powoływane ustalenia dotyczą bezpośrednio odwołującej się. Ponadto w sytuacji, gdy z listu rejestracyjnego przedłożonego przez skarżącą wynika, że słowacka instytucja ubezpieczeń społecznych nadała jej numer ubezpieczenia, to polska instytucja ubezpieczeniowa, nie mogła tej okoliczności zignorować. Istnienie tytułu ubezpieczenia społecznego za granicą wyklucza dokonywanie ustaleń przeciwko dowodowi ubezpieczenia społecznego w innym państwie. W razie pojawienia się wątpliwości co do ważności dokumentu lub dokładności przedstawienia okoliczności, na których opierają się informacje zawarte w tym dokumencie, instytucja państwa członkowskiego, która otrzymuje dokument, ma - stosownie do art. 5 rozporządzenia wykonawczego - zwrócić się do instytucji, która ten dokument wydała o niezbędne wyjaśnienia lub wycofanie tego dokumentu. Instytucja wydająca dokument ponownie rozpatruje podstawy jego wystawienia i w stosownych przypadkach wycofuje go.

Sąd drugiej instancji stwierdził, że organ rentowy, przy ponownym rozpoznaniu sprawy, w ramach współpracy ze słowacką instytucją ubezpieczeniową (art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego) powinien wyjaśnić, czy wnioskodawczyni składając wniosek o ustalenie ustawodawstwa właściwego dla ubezpieczenia społecznego podlegała od dnia 1 sierpnia 2012 r. na terenie państwa świadczenia pracy najemnej systemowi ubezpieczenia społecznego. Informacje uzyskane od instytucji ubezpieczeniowej miejsca wykonywania pracy pozwolą na prawidłową ocenę zasadności wniosku skarżącej.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego w całości zażaleniem zaskarżył organ rentowy zarzucając naruszenie:

- art. 16 rozporządzenia nr 987/2009 w związku z art. 13 rozporządzenia nr 883/2004 przez błędną wykładnię prowadzącą do przyjęcia, że organ rentowy w niniejszej sprawie nie wyczerpał procedury określonej w art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego nr 987/2009, a w szczególności, że nie można kwalifikować jako decyzji wydanych w trybie art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego pism organu rentowego z 22 października 2013 r., w których organ poinformował odwołującą oraz słowacką instytucję ubezpieczeniową o tymczasowym ustaleniu ustawodawstwa właściwego;

- art. 386 § 4 i art. 477^{14a} k.p.c. przez brak orzeczenia co do istoty sprawy w sytuacji, gdy zebrany materiał dowodowy pozwalał na ustalenie stanu faktycznego sprawy i nie wymagał przeprowadzenia postępowania dowodowego, ani też w sprawie nie doszło do nieważności postępowania.

Żalący się wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w całości i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym.

W odpowiedzi na zażalenie odwołująca się wniosła o jego oddalenie oraz o zasądzenie na rzecz odwołującej się od organu rentowego kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego w sprawie oraz opłaty skarbowej od udzielonego pełnomocnictwa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest uzasadnione.

W judykaturze Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje się, iż zaskarżalny zażaleniem przewidzianym w art. 394¹ § 1¹ k.p.c. jest też wyrok sądu odwoławczego uchylający, na podstawie art. 477^{14a} k.p.c., wyrok sądu pierwszej instancji i poprzedzającą go decyzję organu rentowego, z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu. Przepis art. 477^{14a} k.p.c. nie ma bytu samodzielnego i jego zastosowanie wymaga w pierwszej kolejności spełnienia warunków z art. 386 § 2 lub § 4 k.p.c., czyli zaistnienia

przesłanek uzasadniających uwzględnienie apelacji przez uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 marca 2016 r. w sprawie I UZ 42/15, LEX nr 2056857 i wskazane tam orzecznictwo). Należy również podkreślić, że przy rozpoznaniu zażalenia, o którym mowa w art. 394¹ § 1¹ k.p.c., Sąd Najwyższy bada prawidłowość zastosowania art. 386 § 2 lub 4 k.p.c. i nie rozpoznaje innych zarzutów. W sprawach dotyczących unijnej koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego celowe jest jednak odniesienie się do tych przepisów. Dlatego też kontroli wynikającej z art. 394¹ § 1¹ k.p.c. podlega w takich sprawach nie tylko to, czy w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji nie rozpoznano istoty sprawy albo czy wydanie wyroku kończącego spór wymagałoby przeprowadzenia przez sąd odwoławczy postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 k.p.c.); względnie, czy nie doszło w tym postępowaniu do nieważności postępowania (art. 386 § 2 k.p.c.), ale również to, czy organ wydający decyzję koordynacyjną zachował unijną procedurę przewidzianą w art. 16 rozporządzenia nr 987/2009 w związku z art. 13 rozporządzenia nr 883/2004, a Sąd pierwszej instancji dokonał oceny tej kwestii.

Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego państw członkowskich Unii Europejskiej opiera się na zasadzie, że osoby przemieszczające się na terytorium Unii Europejskiej podlegają systemowi zabezpieczenia społecznego tylko jednego państwa członkowskiego (art. 11 rozporządzenia nr 883/2004). W okolicznościach tej sprawy zasadą, która mogła mieć zastosowanie przy wyborze jednego z dwóch ustawodawstw z zakresu zabezpieczenia społecznego, jest zasada koordynacji określona w art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004. Zgodnie z tym przepisem osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną. W celu zastosowania tej zasady regulacje unijne określają procedurę postępowania wyznaczonych instytucji ubezpieczeniowych zainteresowanych państw członkowskich. Procedurę tę określa art. 16 rozporządzenia nr 987/2009. Dla ustalenia kompetencji organu rentowego oraz sądów polskich w zakresie ustalenia istnienia zatrudnienia pracowniczego w innym państwie członkowskim, odpowiednio możliwości zastosowania art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004

przy ustalaniu ustawodawstwa właściwego dla ubezpieczonego mającego miejsce zamieszkania w Polsce oraz zastosowania poszczególnych etapów procedury opisanej w art. 16 rozporządzenia nr 987/2009, istotne znaczenie ma stanowisko przyjęte w wyroku Sądu Najwyższego z 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12 (OSNP 2014 nr 3, poz. 47). Sąd Najwyższy stwierdził, że nie jest dopuszczalna ocena stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim przez instytucję miejsca zamieszkania osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa, ponieważ stwierdzenia spełnienia warunków ubezpieczenia społecznego w systemie prawnym państwa wykonywania pracy podlegającym koordynacji na podstawie rozporządzenia nr 883/2004 dokonują organy właściwe do stosowania tego prawa. Oznacza to, że polski organ rentowy (jako instytucja właściwa według miejsca zamieszkania wnioskodawcy) nie ma kompetencji do oceny spełnienia warunków objęcia wnioskodawcy ubezpieczeniem społecznym w innym państwie członkowskim z tytułu wykonywania tam pracy najemnej. Z powyższego wynika, że do organu rentowego, jak również do sądu polskiego, należy przede wszystkim ustalenie, czy osoba uprawniona podlega ubezpieczeniu społecznemu w danym państwie członkowskim, a nie ustalenie, czy ważnym jest stosunek prawny będący podstawą objęcia jej ubezpieczeniem społecznym w tym państwie. Jeżeli organ rentowy poweźmie wątpliwości co do ważności stosunku prawnego będącego podstawą objęcia tytułem ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim w ramach postępowania w przedmiocie ustalenia ustawodawstwa właściwego, to nie może samodzielnie przesądzać tej kwestii (por. K. Ślęzak, Podleganie ubezpieczeniu społecznemu w przypadku jednoczesnego wykonywania pracy i prowadzenia działalności gospodarczej na terytorium przynajmniej dwóch państw członkowskich UE, *Praca i Zabezpieczenie Społeczne* 2013 nr 11, s. 33).

W ocenie obecnego składu Sądu Najwyższego przedstawione zasady ulegają pewnym modyfikacjom w sytuacji, gdy wykonywana praca miała charakter marginalny lub wnioskodawca w ogóle nie wykonywał żadnych czynności na terenie drugiego państwa.

Rozpoznając zażalenie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Sąd Najwyższy uznał, że należy się zgodzić z jego zarzutem, że dokonana przez Sąd drugiej

instancji ocena zachowania unijnej procedury w sprawach koordynacji nasuwa wątpliwości. Zdaniem Sądu Najwyższego w zaskarżonym wyroku nie uwzględniono, że stan prawny dotyczący kwestii ustalania właściwego ustawodawstwa uległ zmianie. Z dniem 28 czerwca 2012 r. do art. 14 rozporządzenia nr 987/2009 dodano ust. 5b („Praca o charakterze marginalnym nie będzie brana pod uwagę do celów określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa na mocy art. 13 rozporządzenia podstawowego. Art. 16 rozporządzenia wykonawczego stosuje się we wszystkich przypadkach objętych niniejszym artykułem”). Przepis ten miał zastosowanie do oceny sprawy A. N., która domagała się ustalenia ustawodawstwa słowackiego w zakresie ubezpieczeń społecznych od dnia 1 sierpnia 2012 r. Po otrzymaniu jej wniosku polski organ prowadził postępowanie w aspekcie, czy wskazana przez nią w umowie praca najemna miała charakter marginalny. W przypadku ustalenia takiego zatrudnienia nie było możliwe ustalenie ustawodawstwa słowackiego. Z przepisu tego wynika jednoznacznie, że wydanie w sprawach koordynacji decyzji tymczasowej nie musi uwzględniać wniosku pracownika. Korzystne rozstrzygnięcie dla pracownika następuje tylko wtedy, gdy jego praca nie cechowała się charakterem marginalnym. W ocenie obecnego składu Sądu Najwyższego, ostateczna weryfikacja marginalnego charakteru pracy najemnej należy do kompetencji instytucji ubezpieczenia społecznego kraju, w którym złożono wniosek o ustalenie właściwego ustawodawstwa.

Z ustaleń Sądu Apelacyjnego wynika, że wnioskodawczyni początkowo (od 1 sierpnia 2012 r.) miała wykonywać na terenie Słowacji pracę w wymiarze 1 godziny miesięcznie, co niewątpliwie stanowiło pracę o charakterze marginalnym, uniemożliwiającym ustalenie polskiego ustawodawstwa w spornej kwestii (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2016 r., III UK 61/15, LEX nr 1977828). Biorąc pod uwagę, że aneks do umowy o pracę wnioskodawczyni przedstawiła dopiero w 2013 r. Sąd Apelacyjny nie ustalił, od którego faktycznie dnia miała obowiązywać praca w wymiarze 10 godzin miesięcznie.

W toku wyjaśniania sprawy Zakład Ubezpieczeń Społecznych przekazał słowackiej instytucji ubezpieczeniowej wszystkie składane przez A. N. wnioski i dokumenty, a ponieważ nie przedstawiła ona wiarygodnego dowodu, że faktycznie

przebywała na terenie Słowacji i zgodnie z umową o pracę świadczyła pracę, uznał, że żadna praca nie była wykonywana; w konsekwencji wydał decyzję tymczasową o ustaleniu ustawodawstwa polskiego. Decyzję tę otrzymała w dniu 28 października 2013 r. słowacka instytucja ubezpieczeniowa, która nie wniosła sprzeciwu do ustalenia polskiego ustawodawstwa tymczasowego. Decyzja tymczasowa, zawierająca wskazanie, że została wydana na podstawie art. 16 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009, znajduje się na karcie 159 akt ZUS, więc jako nietrafną należy uznać konstatację w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, iż została ona wydana wbrew temu przepisowi. Nawet jeśli rozstrzygnięcie takiej decyzji jest wadliwe, instytucja ubezpieczeniowa drugiego kraju unijnego może sprzeciwić się jej treści w terminie 2 miesięcy; w takiej sytuacji konieczne są dalsze konsultacje między tymi instytucjami i ewentualnie zawarcie wspólnego porozumienia. W niniejszej sprawie odnośnie do właściwego ustawodawstwa, takich rozbieżnych opinii jednak nie było.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że wnioskodawczyni prowadząca zakład fryzjerski w R., nie wykonywała żadnej pracy na Słowacji, a umowa o pracę była zawarta dla pozorów, w celu fikcyjnego objęcia wnioskodawczyni ubezpieczeniem społecznym na Słowacji; w rezultacie – płacenia znacznie mniejszych składek na ubezpieczenie społeczne.

Zdaniem Sądu Najwyższego, dokonując wykładni art. 16 ust. 1, 2 i 4 oraz relewantnych artykułów: 14 ust. 1 oraz 19 rozporządzenia nr 987/2009, celowe jest przywołanie punktu 8 preambuły tego rozporządzenia; „Państwa członkowskie, ich właściwe władze oraz instytucje zabezpieczenia społecznego powinny mieć możliwość uzgadniania między sobą uproszczonych procedur i ustaleń administracyjnych, które uznają za bardziej skuteczne i lepiej dostosowane do uwarunkowań ich własnych systemów zabezpieczenia społecznego. Takie rozwiązania nie powinny jednak wpływać na prawa osób objętych rozporządzeniem (WE) nr 883/2004”. W tym kontekście należy wskazać na cytowane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku pismo słowackiej instytucji ubezpieczeniowej z dnia 25 lipca 2013 r., postulujące, aby stanowisko dotyczące niepodlegania przez pracowników wymienionych w piśmie firm ustawodawstwu słowackiemu zastosować do spraw we wszystkich oddziałach ZUS.

W ocenie Sądu Najwyższego w niniejszej sprawie nie zachodziła, wskazywana w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, konieczność zajęcia dodatkowego stanowiska przez instytucję ubezpieczeń społecznych Słowacji, ponieważ z pisma słowackiego zakładu ubezpieczeń społecznych z dnia 25 lipca 2013 r. wynika nie tylko, że wskazany w umowie o pracę jako pracodawca A. s.r.o. nie prowadzi faktycznej działalności (jest firmą wirtualną, „skrzynkową”), bez żadnego własnego lub wynajmowanego lokalu, ale również to, że nie dochodzi do realnego wykonywania pracy przez pracowników tej firmy, a właściwy oddział słowackiego zakładu ubezpieczeń wyda „postanowienie o braku ubezpieczenia, tzn., że nie podlegają oni słowackim przepisom prawnym”. Zdaniem Sądu Najwyższego, pismo to skorelowane z brakiem sprzeciwu wobec ustalenia wobec wnioskodawczynie w decyzji tymczasowej polskiego ustawodawstwa w zakresie ubezpieczeń społecznych, przemawia za konstatacją, że nie było wątpliwości między instytucjami polską i słowacką co do podlegania ubezpieczonej ustawodawstwu polskiemu. W tej sytuacji nie wystąpiła potrzeba prowadzenia dalszych konsultacji przez zakłady ubezpieczeń: polski i słowacki. Zawarcie wspólnego porozumienia, przewidzianego przez przepisy koordynacyjne, byłoby uzasadnione tylko w sytuacji sporu między tymi instytucjami, a taka sytuacja nie wystąpiła. Ponieważ stanowisko obu instytucji było zgodne, polski organ ubezpieczeniowy nie mógł wydać decyzji o właściwym dla ubezpieczonej ustawodawstwie słowackim.

Reasumując, Sąd Najwyższy uznał, że uchylenie zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji ZUS na podstawie art. 477^{14a} k.p.c. w sprawie o ustalenie właściwego ustawodawstwa nie może nastąpić w razie ustalenia ZUS, że praca za granicą osoby prowadzącej w Polsce działalność gospodarczą miała charakter marginalny lub zgodnego stanowiska instytucji ubezpieczeniowych krajów unijnych, że brak faktycznego wykonywania pracy u danego pracodawcy uniemożliwia zastosowanie ustawodawstwa kraju pracodawcy (art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE.L.2004.166.1) oraz art. 16 ust. 2 w związku z art. 14 ust. 5b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16

września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.U.E.L.2009.284.1).

Przeprowadzona przez polski Zakład Ubezpieczeń Społecznych procedura ustalania właściwego ustawodawstwa, w aspekcie koordynacji unijnych ubezpieczeń społecznych, nie mogła uzasadniać uchylecia przez Sąd Apelacyjny sprawy do ponownego rozpoznania. Nie było zatem przeszkód do merytorycznego rozpoznania sprawy, w tym także do ustalenia, czy umowę o pracę i aneks do niej wnioskodawczyni zawarła na Słowacji, którego dnia zawarła aneks do umowy o pracę, od którego dnia faktycznie miał obowiązywać wymiar czasu pracy 10 godzin miesięcznie, jakie czynności faktycznie wnioskodawczyni wykonywała na terenie Słowacji, czy nie zakłócało to jej pracy w zakładzie fryzjerskim w R., czy miała rzeczywisty dochód ze słowackiej pracy w aspekcie niewielkiej otrzymywanej kwoty wynagrodzenia, czasu dojazdu na Słowację (około 4 godzin w obie strony) i kosztów paliwa do samochodu.

Relevantne byłoby ustalenie, czy wnioskodawczyni uzyskała dokument, który potwierdzałby, że wobec niej zastosowanie mają przepisy z zakresu ubezpieczeń społecznych innego państwa, niż państwo wykonywania działalności gospodarczej. Dokumentem tym był formularz E 101, który wraz z wejściem w życie rozporządzenia 883/2004 został zastąpiony przez formularz A-1. Dokument ten, na podstawie art. 19 ust. 2 rozporządzenia 987/2009, jest wydawany na wniosek pracodawcy lub osoby prowadzącej działalność gospodarczą na własny rachunek przez właściwe jednostki danego państwa. Zgodnie z art. 5 rozporządzenia 987/2009, dokumenty wydane przez instytucje ubezpieczeniowe dla celów stosowania przepisów Tytułu II rozporządzenia 883/2004 są akceptowane przez instytucje pozostałych państw członkowskich tak długo, jak długo nie zostaną wycofane lub uznane za nieważne przez państwo członkowskie, w którym zostały wydane. W przypadku wątpliwości inna instytucja ubezpieczeniowa może zwrócić się do instytucji, która wydała dany dokument, z wnioskiem o ponowne zbadanie zasadności jego poświadczenia. Jeżeli zostanie stwierdzone, że został wydany nieprawidłowo, powinien zostać wycofany. Gdyby więc wnioskodawczyni uzyskała

na Słowacji dokument A-1, jego treścią byłby związany nie tylko Zakład Ubezpieczeń Społecznych, ale także polski Sąd.

Mając powyższe okoliczności na względzie Sąd Najwyższy, opierając się na treści art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. w związku art. 394¹ § 3 k.p.c., a w odniesieniu do kosztów postępowania na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c., orzekł jak w sentencji postanowienia.

kc